

POSTANOWIENIE

Dnia 12 lipca 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Agnieszka Piotrowska (przewodniczący)

SSN Władysław Pawlak

SSN Katarzyna Tyczka-Rote (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa A. P.

przeciwko „E.” sp. z o.o. w P.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 12 lipca 2018 r.,

zażalenia strony pozwanej na wyrok Sądu Okręgowego w K.

z dnia 15 grudnia 2017 r., sygn. akt XII Ga (...),

uchyla zaskarżony wyrok, pozostawiając rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego w orzeczeniu kończącym postępowanie w instancji.

UZASADNIENIE

Powódka A. P. domagała się zasądzenia na swoją rzecz od pozwanej - „E.” sp. z o.o. z siedzibą w P. kwoty 64 633,69 zł z ustawowymi odsetkami i kosztami postępowania, jako odszkodowania za szkodę wynikłą z niewydania jej przez pozwaną spółkę przez okres około 11 miesięcy należącego do powódki pojazdu. Na dochodzone roszczenie składały się: kwota 43 522,30 zł utraconych korzyści, kwota 21 250 zł z tytułu utraty wartości pojazdu, 2 161,39 zł tytułem poniesionych przez powódkę kosztów ubezpieczenia OC. Z ustaleń wynikało, że powódka w dniu 13 sierpnia 2010 r. zakupiła od (...) Leasing sp. z o.o. pojazd Renault Premium HR

420T o nr rejestracyjnym (...), który od przeszło trzech lat był zaparkowany na terenie serwisu pozwanego, gdzie został pozostawiony przez męża powódki, który go wówczas leasingował. Po zakupie pojazdu powódka zwróciła się do pozwanego o wydanie pojazdu. Pozwany uzależnił wydanie od uregulowania należności powstałych w związku z bezumownym korzystaniem z jego placu na cele wielomiesięcznego parkowania samochodu. Powódka odmówiła uregulowania płatności. Pojazd został przez nią ostatecznie odebrany w dniu 25 lipca 2011 r., po interwencji Policji.

Wyrokiem z dnia 2 marca 2016 r. Sąd Rejonowy w K. oddalił powództwo, uznając że powódka nie wykazała zasady, ani wysokości swojego roszczenia, ponieważ nie udowodniła, że stan techniczny pojazdu w chwili nabycia przez nią umożliwiał jego zarobkowe użytkowanie. Sąd zwrócił też uwagę, że powódka w okresie, w którym domagała się wydania pojazdu, nie dysponowała licencją, uprawniającą do świadczenia usług transportu międzynarodowego. Nie mogłaby więc osiągać z tego tytułu korzyści.

Na skutek apelacji powódki Sąd Okręgowy w K. uchylił wyrok Sądu Rejonowego w części oddalającej żądanie zapłaty kwoty 43 522,30 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 20 października 2011 r. i w tym zakresie przekazał sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania. Sąd odwoławczy ocenił, że Sąd I instancji nie rozpoznał istoty sprawy, ponieważ nie ustalił stanu pojazdu należącego do powódki w dniu jego zakupu od leasingodawcy.

Od wyroku Sądu Okręgowego zażalenie wniosła pozwana, która zarzuciła naruszenie art. 386 § 4 k.p.c. We wnioskach domagała się uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Artykuł 394¹ § 1¹ k.p.c. przewiduje możliwość poddania kontroli instancyjnej Sądu Najwyższego prawidłowości uchylenia przez sąd drugiej instancji wyroku sądu pierwszej instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania. Zadaniem Sądu Najwyższego w postępowaniu zażaleniowym jest więc zbadanie, czy sąd drugiej instancji prawidłowo pojmował przyczynę uzasadniającą wydanie orzeczenia kasatoryjnego i czy jego merytoryczne stanowisko uprawniało do

podjęcia takiej decyzji procesowej. Zarzuty zażalenia powinny się skupiać na kwestionowaniu wystąpienia przesłanek z art. 386 § 2 lub 4 k.p.c. Poza zakresem kontroli pozostaje natomiast prawidłowość merytorycznego poglądu prawnego sądu drugiej instancji, jedyny wyjątek dotyczy oceny, czy wystąpiła nieważność postępowania. Jeśli Sąd Najwyższy nie stwierdzi podstaw nieważności, sprawdza jedynie, czy koncepcja prawna, na której sąd drugiej instancji oparł rozstrzygnięcie, uprawniała ten sąd do skasowania wyroku sądu pierwszej instancji (por. np. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 7 listopada 2012 r., IV CZ 147/12, OSNC 2013/3/41, z dnia 15 lutego 2013 r., I CZ 5/13, OSNC-ZD 2014/A/4, z dnia 22 listopada 2013 r., II CZ 79/13, nie publ., z dnia 19 grudnia 2013 r., II CZ 86/13, nie publ., z dnia 9 stycznia 2014 r., V CZ 77/13, nie publ., z dnia 30 stycznia 2014 r., IV CZ 118/13, nie publ.).

Sąd Okręgowy, uchylając zaskarżony wyrok, powołał się na nierozpoznanie istoty sprawy przez Sąd Rejonowy (art. 386 § 4 k.p.c.). W jego ocenie Sąd Rejonowy zaniechał ustalenia, jaki był stan pojazdu należącego do powódki w dniu jego zakupu, mimo że była to okoliczność istotna, konieczna do stwierdzenia, czy powódka mogła osiągnąć korzyść, którą zgłosiła jako utraconą z winy pozwanej spółki. Sąd Rejonowy ustalił wprawdzie, że pojazd był w złym stanie technicznym w chwili wydania powódce, jednak - zdaniem Sądu drugiej instancji, konieczne było zbadanie stanu samochodu w chwili jego nabycia przez powódkę, wyjaśnienie sposobu określenia ceny jego sprzedaży, a także celu, w jakim powódka go nabyła. Zdaniem Sądu Okręgowego konieczne było uzupełnienie postępowania dowodowego, a następnie rozważenie, czy powódka dowiodła utraty korzyści i ich rozmiaru.

Stanowisko Sądu Okręgowego opiera się jednak na niewłaściwej interpretacji przyjętych za podstawę rozstrzygnięcia przesłanek z art. 386 § 4 k.p.c., tj. przesłanki nierozpoznania istoty sprawy oraz przesłanki potrzeby przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości.

Nierozpoznanie istoty sprawy rozumiane jest jako wadliwość rozstrzygnięcia polegająca na wydaniu przez sąd pierwszej instancji orzeczenia, które nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, bądź na zaniechaniu zbadania

materialnej podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów strony, do czego doszło z powodu bezpodstawnego przyjęcia, że istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 9 stycznia 1936 r., C 1839/36, Zb. Orz. 1936/315; z dnia 21 października 2005 r., III CK 161/05, niepubl.; a także postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 15 lipca 1998 r., II CKN 838/97, niepubl., z dnia 23 września 1998 r., II CKN 897/97, OSNC 1999/1/22, z dnia 3 lutego 1999 r., III CKN 151/98, niepubl; z dnia 9 listopada 2012 r., IV CZ 156/12, niepubl.; z dnia 26 listopada 2012 r., I CZ 147/12 oraz z dnia 16 listopada 2012 r., III CZ 83/12 niepubl.).

Z kolei konieczność przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości występuje wtedy, kiedy w sprawie w ogóle nie miało miejsca takie postępowanie lub kiedy nie zostały nim objęte jakiejkolwiek dowody zmierzające do ustalenia faktów istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy.

Jak wynika z uzasadnienia Sądu pierwszej instancji, Sąd ten odniósł się do materialnej podstawy powództwa. Ewentualna odmienna ocena prawna dokonana przez sąd odwoławczy, której konsekwencję stanowi potrzeba przeprowadzenia uzupełniającego postępowania dowodowego, nie upoważnia do stwierdzenia, że istota tej sprawy nie została rozpoznana; może jedynie dowodzić, że - zdaniem sądu odwoławczego - sprawa została rozpoznana nieprawidłowo. W takim wypadku jednak naprawienie wadliwości i właściwe zastosowanie prawa materialnego należy do obowiązków sądu drugiej instancji, wynikających z jego pozycji w systemie apelacji pełnej, w której druga instancja ma charakter merytoryczny, a nie jedynie kontrolny (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07, OSNC 2009, Nr 6, poz. 55; postanowienie Sadu Najwyższego z dnia 9 sierpnia 2016 r., II CZ 113/16, nie publ.; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 lutego 2014 r., IV CZ 129/13, nie publ., wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 marca 2015 r., III CSK 221/14, nie publ.).

Należy zauważyć, że u podstaw orzeczenia Sądu pierwszej instancji leżały liczne ustalenia, wsparte dowodami. Konieczność prowadzenia postępowania dowodowego w całości należy odróżnić od wypadku, w którym potrzebne jest jedynie uzupełnienie postępowania dowodowego w określonym zakresie lub

przeprowadzenie dowodów bezpodstawnie pominiętych przez sąd pierwszej instancji (z wielu zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 1 marca 2017 r., IV CZ 125/16, nie publ.). W takim wypadku sąd drugiej instancji, jako sąd merytoryczny, powinien odpowiednio uzupełnić postępowanie dowodowe na podstawie art. 382 in fine k.p.c., z zastrzeżeniem ograniczeń wynikających z art. 381 k.p.c. lub przepisów szczególnych (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 sierpnia 2016 r., II CZ 86/16, nie publ.).

W rozpatrywanej sprawie Sąd pierwszej instancji oddalił powództwo o roszczenie objęte wyrokiem Sądu Okręgowego, ponieważ przyjął, że powódka nie dowiodła faktu poniesienia szkody obejmującej utratę korzyści, jakie uzyskalaby, gdyby pozwana wydała jej ciągnik siodłowy zgodnie ze swoim obowiązkiem. Uznał przy tym, że (co było sporne) pozwana naruszyła obowiązki umowne odmawiając wydania pojazdu i co do zasady ponosiła odpowiedzialność odszkodowawczą. Nie można więc skutecznie podważyć stanowiska, że istota sprawy została rozstrzygnięta. Przyjmując, że przedstawiony materiał dowodowy nie był należycie ukierunkowany, ponieważ nie zawierał odpowiedzi na pytanie, w jakim stanie był samochód w chwili, kiedy powinien zostać wydany powódce, Sąd Okręgowy zaakceptował wartość i ocenę materiału dotychczas zebranego, stwierdził jedynie jego niekompletność. Dostrzeżenie tego rodzaju wadliwości wyroku nie uprawniało jednak do wydania wyroku kasatoryjnego na podstawie wskazanej przez ten Sąd.

Z tych względów Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok na podstawie art. 398¹⁵ § 1 w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. oraz - w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach postępowania zażaleniowego - orzekł zgodnie z art. 108 § 1 w zw. z art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c.

jw